

aprilie 2016

Această fișă nu impune obligații Curții și nu este exhaustivă

Identitatea de gen

A se vedea, de asemenea, fișă tematică „[Orientarea sexuală](#)”.

De la cauza *Rees* la cauza *Christine Goodwin*

Rees împotriva Regatului Unit

17 octombrie 1986

Reclamantul, transsexual care a trecut de la sexul feminin la sexul masculin, s-a plâns că dreptul britanic nu i-a conferit un statut juridic care să corespundă condiției sale reale.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din [Convenția europeană a drepturilor omului](#). Schimbările solicitate de reclamant aveau ca rezultat modificări semnificative ale sistemului stării civile, cu importante consecințe administrative și asupra restului populației. În plus, Curtea a considerat covârșitoare colaborarea Regatului Unit la tratamentul medical al reclamantului.

Totuși, Curtea s-a declarat conștientă de „gravitatea problemelor întâlnite de transsexuali și tulburarea acestora” și a recomandat „o examinare constantă având în vedere, în special, evoluția științei și a societății” (punctul 47 din hotărâre).

Curtea a constatat, de asemenea, **neîncălcarea articolului 12** (dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie) din Convenție. În opinia acesteia, conceptul tradițional al căsătoriei se bazează pe o uniune între persoane de sex biologic opus; în plus, statele au competența de a reglementa dreptul la căsătorie.

Cossey împotriva Regatului Unit

27 septembrie 1990

În prezenta cauză, Curtea a ajuns la concluzii similare celor din Hotărârea în cauza *Rees împotriva Regatului Unit* (a se vedea mai sus) și nu a observat elemente noi sau circumstanțe speciale care ar determina-o să se îndepărteze de această hotărâre.

Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Aceasta a repetat că o „operație de schimbare a sexului nu înseamnă dobândirea tuturor caracteristicilor biologice ale sexului opus” (punctul 40 din hotărâre). În plus, Curtea a observat că o consemnare în registrul de nașteri nu ar reprezenta o soluție adecvată.

Curtea a constatat, de asemenea, **neîncălcarea articolului 12** (dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie) din Convenție. Importanța acordată conceptului tradițional al căsătoriei era pentru Curte un „motiv suficient pentru a aplica în continuare criteriile biologice pentru stabilirea sexului unei persoane în vederea căsătoriei”, iar statelor le revenea sarcina de a reglementa prin lege dreptul la căsătorie.

B. împotriva Franței (cererea nr. 13343/87)

25 martie 1992

În prezenta cauză, **Curtea a constatat pentru prima dată încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție într-o cauză privind **recunoașterea transsexualilor**.

Transsexuală care a trecut de la sexul masculin la sexul feminin, reclamanta s-a plâns de refuzul autorităților franceze de a-i modifica starea civilă pe care o solicita.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, luând în considerare elemente distincte între cauza *B.* și cauzele *Rees* și *Cossey* (a se vedea mai sus), în special diferențele dintre sistemele englez și francez în ceea ce privește starea civilă. În timp ce în Regatul Unit existau obstacole majore privind modificarea actelor de naștere, în Franța, acestea pot fi actualizate pe tot parcursul vieții cetățenilor. Pe de altă parte, Curtea a subliniat că în Franța, numeroase documente oficiale dezvăluiau „neconcordanța dintre sexul legal și sexul aparent” al unui transsexual (punctul 59 din hotărâre), care apăreau, de asemenea, în documentele emise de casele de asigurări sociale și pe statele de plată. Astfel, Curtea a considerat că refuzul de a modifica starea civilă a reclamantei o punea zilnic „într-o situație globală incompatibilă cu respectul datorat vieții sale private”.

X, Y et Z împotriva Regatului Unit (nr.° 21830/93)

22 aprilie 1997

Primul reclamant, X, un transsexual care și-a schimbat sexul de la feminin la masculin, trăia într-o relație stabilă cu a doua reclamantă, Y, o femeie. A treia reclamantă, Z, a fost născută de ce-a de-a doua reclamantă după inseminarea artificială cu spermă donată.

Deși Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, aceasta a recunoscut totuși **existența unei vieți de familie între un transsexual și copilul partenerei sale**: „X se comportă în toate privințele ca fiind «tatăl» lui Z încă de la nașterea acesteia. În aceste condiții, Curtea consideră că legăturile de familie [de fapt] îi unesc pe cei trei reclamanți” (punctul 37 din hotărâre).

Sheffield si Horsham împotriva Regatului Unit

30 iulie 1998

În prezenta cauză, Curtea nu era convinsă de necesitatea de a se îndepărta de hotărârile *Rees* și *Cossey* (a se vedea mai sus, pagina 1): „Transsexualismul ridică în continuare probleme complexe de natură științifică, juridică, morală și socială, nefăcând obiectul unei abordări generale în statele contractante” (punctul 58 din hotărâre).

Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie), a **articolului 12** (dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie) și a **articolului 14** (interzicerea discriminării) din Convenție. Totuși, aceasta a reafirmat „că problema respectivă trebuie să facă obiectul unei examinări permanente din partea statelor contractante” (punctul 60 din hotărâre), în contextul unei „creșteri a acceptării sociale a fenomenului și a unei recunoașteri tot mai mari a problemelor cu care se confruntă transsexualii operați”.

Cauza Christine Goodwin

Christine Goodwin împotriva Regatului Unit

11 iulie 2002 (Marea Cameră)

Reclamanta s-a plâns de nerecunoașterea juridică a noii sale identități sexuale și a criticat în special modul în care aceasta a fost tratată în domeniul ocupării forței de muncă, al securității sociale și al pensiilor și imposibilitatea acesteia de a se căsători.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, având în vedere tendința internațională clară și continuă de acceptare socială crescută a transsexualilor și de recunoaștere juridică a noii identități sexuale a transsexualilor operați. „Având în vedere că niciun factor important de interes public nu intră în conflict cu interesul reclamantei în speță de a obține recunoașterea juridică a schimbării de sex, Curtea a constatat că noțiunea de echilibru just, inerentă Convenției, face ca balanța să se incline în mod hotărât în favoarea reclamantei” (punctul 93 din hotărâre).

Curtea a constatat, de asemenea, **încălcarea articolului 12** (dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie) din Convenție. Aceasta nu era în mod special „convinsă că în

prezent se mai poate admite că, [în temeiul dispozițiilor articolului 12], sexul trebuie stabilit conform unor criterii pur biologice” (punctul 100). Curtea a adăugat că statului îi revine sarcina de a stabili condițiile și formalitățile privind căsătoria transsexualilor, dar că nu „vedea niciun motiv care să justifice privirea transsexualilor, în orice situație, de dreptul de a se căsători” (articolul 103).

A se vedea, de asemenea, Hotărârea [I. împotriva Regatului Unit \(nr. 25680/94\)](#) a Marii Camere din aceeași zi în care Curtea a constatat încălcarea articolului 8 și a articolului 12 din Convenție.

Ca urmare a Hotărârii Marii Camere a Curții în cauza *Christine Goodwin*, Regatul Unit a instituit un mecanism prin care un transsexual poate solicita un certificat de recunoaștere a sexului său. Următoarele două cauze privesc transsexualii căsătoriți la momentul intervenției chirurgicale pentru schimbarea de sex, care au dorit să recurgă la această procedură de recunoaștere a noului sex.

[Parry împotriva Regatului Unit și R. și F. împotriva Regatului Unit \(nr. 35748/05\)](#)

28 noiembrie 2006 (decizii privind admisibilitatea)

Reclamanții erau două cupluri căsătorite cu copii. În fiecare cuplu, soții s-au supus unei intervenții chirurgicale de schimbare a sexului și și-au continuat viața conjugală cu soțiile lor. Ca urmare a introducerii Legii din 2004 privind recunoașterea sexului, reclamanții care s-au supus unei intervenții chirurgicale de schimbare a sexului au solicitat un certificat de recunoaștere a sexului acestora, care nu le putea fi eliberat decât dacă erau necăsătoriți. Bazându-se pe articolele 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) și 12 (dreptul la căsătorie) din Convenție, reclamanții s-au plâns în special de faptul că au fost obligați să divorțeze pentru a obține recunoașterea juridică a noului sex al acestora.

Curtea a declarat aceste cereri ca fiind **inadmisibile** (lipsă evidentă de temei). Reclamanții aveau obligația să divorțeze întrucât căsătoria între două persoane de același sex nu era permisă în dreptul englez. Regatul Unit recunoaște din punct de vedere juridic schimbarea sexului, iar reclamanții puteau să își continue relația în cadrul unei uniuni civile care implica aproape același drepturi și obligații ca și căsătoria.

Curtea a remarcat că, în momentul instituirii mecanismului de recunoaștere a unui nou sex, ca urmare a Hotărârii din cauza *Christine Goodwin* (a se vedea mai sus), legiuitorul era conștient de faptul că exista un număr mic de transsexuali legați printr-o căsătorie, însă nu a prevăzut în mod deliberat o dispoziție care să permită continuarea căsătoriilor în cazul în care unul dintre soți ar fi recurs la procedura de recunoaștere a noului său sex. Aceasta a considerat că statului nu i se putea solicita să aducă modificări pentru acest număr mic de căsătorii.

Hotărârile și deciziile recente ale Curții

[Van Kück împotriva Germaniei](#)

12 iunie 2003

Reclamanta s-a plâns de o lipsă de echitate a procedurilor rezultate în urma acțiunii de rambursare a cheltuielilor suplimentare aferente schimbării sale de sex pe care a intentat-o în fața tribunalelor germane împotriva unei societăți de asigurare private. În plus, aceasta considera că deciziile judiciare atacate aduc atingere dreptului său la respectarea vieții sale private.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 6 alineatul (1)** (dreptul la un proces echitabil) din Convenție. Instanțele germane ar fi trebuit să solicite precizări mai ample din partea unui specialist medical. În ceea ce privește menționarea de către Curtea de Apel a cauzelor referitoare la starea părții interesate, nu se poate afirma că există ceva arbitrar sau imprudent în decizia unei persoane de a-și schimba sexul; pe de altă parte, reclamanta se supusese deja acestei operații atunci când Curtea de Apel a pronunțat hotărârea. Procedura, privită în ansamblu, nu respectă cerințele privind echitatea.

Curtea a constatat, de asemenea, **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Identitatea sexuală fiind unul dintre aspectele cele mai intime ale vieții private ale unui persoane, părea disproporționat ca reclamantei să i se solicite să demonstreze necesitatea medicală a tratamentului. Nu a fost păstrat un echilibru just între interesele societății de asigurare, pe de o parte, și cele ale individului, pe de altă parte.

Grant împotriva Regatului Unit

23 mai 2006

Reclamanta, în vârstă de 68 de ani, o transsexuală operată care a trecut de la sexul masculin la sexul feminin, s-a plâns de nerecunoașterea juridică a schimbării sale de sex și că i-a fost refuzată plata unei pensii pe care o primesc femeile începând de la vârsta de 60 de ani.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Aceasta a observat că situația reclamantei era identică cu cea în care se afla Christine Goodwin (a se vedea mai sus, paginile 2-3). Deși este adevărat că, în conformitate cu hotărârea *Christine Goodwin*, guvernul britanic a trebuit să întreprindă demersuri care implicau adoptarea unei noi legi, nu se poate considera că procesul în cauză a avut un efect suspensiv asupra calității de victimă a părții interesate. Din momentul pronunțării hotărârii *Christine Goodwin*, nimic nu mai justifica lipsa recunoașterii schimbării de gen a transsexualilor operați. La acea vreme, reclamanta nu putea beneficia de o astfel de recunoaștere și, prin urmare, se putea considera prejudiciată de această stare de fapt începând de la data hotărârii în cauză. În schimb, aceasta și-a pierdut calitatea de victimă odată cu intrarea în vigoare a Legii din 2004 privind recunoașterea genului sexual, care i-a permis să obțină, la nivel intern, recunoașterea noii sale identități sexuale. Așadar, reclamanta se putea considera prejudiciată de lipsa recunoașterii juridice a noii sale identități sexuale începând din ziua în care, ulterior Hotărârii în cauza *Christine Goodwin*, autoritățile britanice respinseseră cererea sa, adică începând cu 5 septembrie 2002. Această lipsă a recunoașterii a avut ca rezultat încălcarea dreptului reclamantei la respectarea vieții sale private.

L. împotriva Lituaniei (nr.º 27527/03)

11 septembrie 2007

Prezenta cauză privește neadoptarea unui decret de aplicare care ar permite unui transsexual să se supună unei operații de schimbare de sex și să își schimbe identitatea de gen pe documentele oficiale.

Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 3** (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție. Cu siguranță, reclamantul a trecut prin momente de tristețe și frustrare de înțeles; totuși, nu existau circumstanțe grave și condiții excepționale care să îi pună viața în pericol și care să justifice evaluarea plângerii din perspectiva acestei dispoziții.

Pe de altă parte, Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Dreptul lituanian a recunoscut dreptul transsexualilor de a-și schimba nu numai sexul, ci și starea civilă. Însă legislația relevantă prezintă o lacună având în vedere absența unei legi care să reglementeze operațiile chirurgicale care permit o schimbare completă de sex. Această lacună legislativă cauzează reclamantului o incertitudine penibilă cu privire la viața sa privată și la recunoașterea adevăratei sale identități. Constrângerile bugetare ale serviciilor publice de sănătate pot justifica probabil anumite întârzieri inițiale ale punerii în aplicare a drepturilor transsexualilor în temeiul Codului civil, dar nu o așteptare mai mare de patru ani. Având în vedere numărul restrâns de persoane vizate, sarcina fiscală nu ar trebui să fie excesiv de mare. Așadar, statul nu a păstrat un echilibru just între interesul general și drepturile părții interesate.

Schlumpf împotriva Elvetiei

8 ianuarie 2009

Prezenta cauză privește refuzul asiguratorului de sănătate al reclamantei de a suporta

costurile operației sale de schimbare a sexului din cauza nerespectării unei perioade de monitorizare de doi ani înainte de operațiile de schimbare de sex, stabilită de jurisprudență, ca o condiție pentru suportarea cheltuielilor medicale și aferente.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Aceasta a considerat că termenul fusese aplicat în mod mecanic, fără a ține cont în special de vârsta reclamantei (67 de ani), a cărei decizie de a se supune operației putea fi influențată de acest termen, punând în discuție libertatea sa de a-și defini apartenența sexuală.

P.V. împotriva Spaniei (nr.º 35159/09)

30 noiembrie 2010

Prezenta cauză privește o transsexuală care și-a schimbat sexul din bărbat în femeie și care, înainte de schimbarea sexului, a avut un fiu cu soția sa în 1998. Aceștia s-au despărțit în 2002, iar reclamanta s-a plâns de restricțiile hotărâte de instanță în ceea ce privește dreptul de vizitare a fiului său, pe motiv că instabilitatea sa emoțională, ca urmare a schimbării de sex a acesteia, era susceptibilă să îl tulbure pe fiul său, în vârstă atunci de șase ani.

Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie), **coroborat cu articolul 14** (interzicerea discriminării) din Convenție. Aceasta a considerat că restricționarea programului de vizitare nu rezulta dintr-o discriminare bazată pe transsexualitatea reclamantei. Având în vedere instabilitatea emoțională conjuncturală identificată a reclamantei, instanțele spaniole au favorizat interesul copilului prin adoptarea unui regim de vizite mai restrictiv, care să îi permită să se obișnuiască progresiv cu schimbarea sexului părintelui său.

P. împotriva Portugaliei (nr. 56027/09)

6 septembrie 2011 (decizie de radiere de pe rol)

La naștere, reclamanta a fost înregistrată ca fiind de sex masculin. La vârsta adultă, aceasta s-a supus unor tratamente și ulterior unei operații de schimbare a sexului. Reclamanta s-a plâns de lipsa recunoașterii juridice a situației sale, dublată de pretinsa lipsă totală a legislații în domeniu.

Curtea a **radiat cererea de pe rol** (conform articolului 37 din Convenție): cauza a fost soluționată în sensul că cererea de recunoaștere juridică a schimbării sexului reclamantei în fața instanțelor interne a fost încununată de succes.

Cassar împotriva Maltei

9 iulie 2013 (decizie de radiere de pe rol)

Reclamanta s-a plâns că dreptul maltez nu recunoaște transsexualilor calitatea de persoane care aparțin sexului pe care l-au dobândit în toate domeniile, mai ales în ceea ce privește căsătoriile. Aceasta a afirmat că nu a dispus de un remediu efectiv (articolul 13 din Convenție) cu privire la încălcarea drepturilor sale și că era, prin urmare, victima unei încălcări a articolului 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) și a articolului 12 (dreptul la căsătorie) din Convenție.

Curtea a **radiat cererea de pe rol** (conform articolului 37 din Convenție), în urma unei soluționări pe cale amiabilă între guvernul maltez și reclamantă.

Hämäläinen împotriva Finlandei

16 iulie 2014 (Marea Cameră)

Fiind de sex masculin la naștere, reclamanta s-a căsătorit în 1996 cu o femeie cu care a avut un copil în 2002. În septembrie 2009, aceasta s-a supus unei operații de schimbare a sexului. În iunie 2006, și-a schimbat prenumele însă nu și-a putut schimba numărul de identificare pe documentele oficiale pentru a corespunde noului său sex feminin, această modificare fiind supusă condiției ca soția să își dea acordul astfel încât căsătoria lor să fie schimbată în parteneriat înregistrat, ceea ce a refuzat, sau ca cuplul să divorțeze. Prin urmare, cererea de modificare a registrului de stare civilă pe care a introdus-o a fost respinsă. Reclamanta s-a plâns că nu a putut obține recunoașterea deplină a noului său gen decât prin schimbarea căsătoriei într-un parteneriat înregistrat.

Curtea a constatat **neîncălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Aceasta a considerat că nu era disproporționat să se stabilească drept condiție prealabilă recunoașterii juridice a unei schimbări de sex transformarea căsătoriei într-un parteneriat înregistrat, acesta din urmă reprezentând o opțiune serioasă care oferă cuplurilor de același sex o protecție juridică practic identică cu cea a căsătoriei. Prin urmare, nu se poate afirma că, având în vedere diferențele minore care există între aceste două forme juridice, sistemul în vigoare nu permite statului finlandez să îndeplinească obligațiile pozitive care îi revin conform articolului 8 din Convenție. În plus, o astfel de schimbare nu ar avea nicio incidență asupra vieții de familie a reclamantei, întrucât aceasta nu ar avea niciun efect juridic asupra paternității față de fiica sa, nici asupra responsabilității privind obligațiile de îngrijire, de încredințare sau de întreținere față de copil. Prin urmare, Curtea a considerat că nu s-a ridicat **nicio problemă distinctă conform articolului 12** (dreptul la căsătorie) din Convenție și a constatat **neîncălcarea articolului 14** (interzicerea discriminării), **coroborat cu articolul 8 și cu articolul 12** din Convenție.

Y.Y. împotriva Turciei (nr. 14793/08)

10 martie 2015

Prezenta cauză privește refuzul autorităților turce de a acorda o autorizație de schimbare a sexului unei persoane transsexuale pe motivul că această persoană nu se afla în incapacitate definitivă de a procrea. Reclamantul – înregistrat, la data introducerii cererii, în registrul de stare civilă ca aparținând sexului feminin – s-a plâns în special de o încălcare a dreptului la respectarea vieții sale private. Acesta a susținut în special că contradicția dintre percepția despre el însuși ca bărbat și constituția sa fiziologică fusese stabilită prin rapoarte medicale și a afirmat că s-a lovit de refuzul autorităților interne de a pune capăt acestei contradicții, întemeindu-se pe capacitatea sa de a procrea. În mai 2013, instanțele turce au admis în final cererea și au autorizat operația.

Curtea a constatat **încălcarea articolului 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, considerând că, negându-i reclamantului, timp de mai mulți ani, posibilitatea de a avea acces la o operație de schimbare de sex, statul turc a încălcat dreptul părții interesate la respectarea vieții sale private. Curtea a reafirmat în special că posibilitatea transsexualilor de a se bucura pe deplin de dreptul la dezvoltarea personală și la integritatea fizică și morală nu poate fi considerată o chestiune controversată. Aceasta consideră că, presupunând chiar că respingerea cererii inițiale a reclamantului de a avea acces la o operație chirurgicală de schimbare de sex ar fi întemeiată pe un motiv relevant, această respingere nu poate fi considerată ca fiind întemeiată pe un motiv suficient. Ingerința rezultată astfel asupra dreptului său la respectarea vieții private nu se impune ca „necesară” într-o societate democratică.

Cereri pendinte

D.C. împotriva Turciei (nr. 10684/13)

Cerere comunicată guvernului turc la 15 noiembrie 2013

Reclamantul, un transsexual a cărui schimbare de sex nu a putut fi încă realizată, execută în prezent o pedeapsă cu închisoarea. Acesta s-a plâns de refuzul autorităților în cauză ale Ministerului Justiției de a acoperi cheltuielile privind schimbarea de sex, aceasta în ciuda elementelor medicale care ar arăta clar starea de necesitate de a beneficia, urgent, de astfel de îngrijiri.

Curtea a comunicat cererea guvernului turc și a pus întrebări părților din perspectiva articolului 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) și a articolului 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție.

[A.P. împotriva Franței \(nr. 79885/12\), Garçon împotriva Franței \(nr. 52471/13\) și Nicot împotriva Franței \(nr. 52596/13\)](#)

Cereri comunicate guvernului francez la 18 martie 2015

Reclamanții în aceste cauze s-au plâns în special de faptul că persoanele care, ca și ei, sunt transgen nu pot obține schimbarea stării lor civile decât cu condiția să facă dovada unui sindrom de transsexualism și a unui proces ireversibil de schimbare de sex.

Curtea a comunicat cererile guvernului francez și a adresat întrebări părților în special din perspectiva articolului 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, precum și, în ceea ce privește cauza A.P., din perspectiva articolului 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție.

[S.V. împotriva Italiei \(nr. 55216/08\)](#)

Cerere comunicată guvernului italian la 20 martie 2016

Cauza privește imposibilitatea reclamantei de a obține schimbarea numelui în lipsa unei intervenții chirurgicale de schimbare de sex.

Curtea a comunicat cererea guvernului italian și a adresat întrebări părților, în special din perspectiva articolului 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție.

Texte și documente

A se vedea în special:

- pagina web **[„Orientarea sexuală și identitatea de gen”](#)** a Consiliului Europei
 - **[Manual de drept european privind nediscriminarea](#)**, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene/Consiliul Europei, 2010
 - **[Manual de drept european privind nediscriminarea – Actualizare jurisprudența iulie 2010-decembrie 2011](#)**, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene/Consiliul Europei, 2012
-

Contact pentru presă:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08